
Nosaltres filòlegs*

per Friedrich Nietzsche

El cargol de mar és corbat de part dintre, aspre de part fora; remoreja en ser bufat, i només llavors és que hom li atorga el degut respecte...

(proverbi indi).

Un instrument de vent odiós: abans cal bufar-hi.

Com poc regna la raó entre els homes, i com molt hi regna l'atzar, ho demostra la gairebé constant disparitat entre la professió exercida i la manifesta absència de vocació: els casos afortunats són excepcions, com els matrimonis feliços, i no són tampoc originats per la raó. La persona escull la professió quan encara no està capacitada per escollir; desconeix les diverses professions, es desconeix fins i tot a si mateixa; els seus anys més actius transcorren en l'exercici d'aquesta professió, hi esmerça tot el seu pensament, s'hi torna més experimentada; quan ateny el cim de la seva comprensió, llavors acostuma a ser ja massa tard per començar res de nou, i en aquest món gairebé sempre ha tingut en si la saviesa quelcom de decrepit i de manca de força muscular.

La tasca llavors és la major part de vegades la de reparar, la d'arranjar més o menys allò d'errat en la disposició inicial; molts s'adonaran que a les darreries de la vida hom mostra una intencionalitat sorgida de la desharmonia originària; es fa difícil viure. Al final de la vida, però, hom ja hi està acostumat; és llavors quan pot enganyar-se sobre què ha estat la seva vida i fer lloances de la seva beneiteria —*bene navigavi cum naufragium feci*— i fins i tot entonar un cant d'elogi a la «Providència».

Em pregunto ara sobre el sorgiment del filòleg i afirmo:

1. la persona jove no pot pas saber qui són grecs i romans,
2. no sap si és apta per a investigar-hi,
3. i encara menys fins a quin punt és apta amb aquest saber per a convertir-se en *docent*. Allò que la determina, doncs, no és la comprensió de si mateixa i de la seva ciència, sinó

* Friedrich NIETZSCHE, *Wir Philologen*, dins *Werke in drei Bänden*, vol. III, Karl Schlechta, ed. (Munic 1956), ps. 323-332.

- a) la imitació,
 - b) la comoditat derivada de continuar fent allò que ja feia a l'escola,
 - c) progressivament també la intenció de guanyar-se el pa.
- Sóc del parer que 99 de cada 100 filòlegs *no ho haurien de ser*.

Les religions més estrictes exigeixen que la persona entengui la seva activitat només com un mitjà d'una planificació metafísica: una elecció desencertada de la professió pot llavors ser explicada com una prova a què es veu sotmès l'individu. Les religions tenen només present la salvació de l'individu: tant si és esclau com home lliure, comerciant o erudit, el fi de la seva vida no rau en la seva professió, i d'aquí que una elecció equivocada en aquest sentit no sigui cap gran desgràcia. Que això serveixi per consolar els filòlegs; però tinguem comprensió envers els autèntics filòlegs: ¿què s'esdevé amb una ciència practicada per uns tals 99? Aquesta majoria pròpiament inepta s'organitza la ciència a conveniència seva i es planteja uns requeriments segons les seves aptituds i inclinacions: *tiranitza* amb això el qui està pròpiament capacitat, aquell únic de cada cent. Si l'educació es troba en mans seves, *educa* llavors conscientment o inconscientment d'acord amb el *propri* model: què s'esdevé aleshores amb la *classicitat* de grecs i romans?

A demostrar:

- A. La disparitat entre filòlegs i els antics.
- B. La incapacitat dels filòlegs per a *educar* amb ajuda dels antics.
- C. *La falsificació de la ciència per les majories (per llur incapacitat), les exigències desencaminades, negació de les finalitats pròpies d'aquesta ciència.*

Tot això afecta la gènesi de l'*actual filòleg*: actitud escèptico-malenconiosa. Però com han sorgit *altrament* els filòlegs?

Imitació de l'antiguitat: ¿però no és aquest un principi finalment contradicti?

Evasió de la realitat cap als antics: ¿però no es falsifica amb això la noció de l'antiguitat?

Una classe de reflexió es troba encara endarrerida: la de *comprendre* com els més grans productes de l'esperit tenen un rerafons terrible i malvat; la reflexió *escèptica*: el món grec hi és examinat com a l'exemple més bell de la vida.

Amb igual relació com es troba la persona amb la seva professió, escèpticament i malenconiosa, és que ens hem de situar amb respecte a la més alta professió d'un poble: a fi de *comprendre* què és la vida.

El meu consol s'adreça especialment també als individus tiranitzats: aquests poden senzillament tractar totes aquelles majories com llurs auxiliars, i poden igualment treure profit del prejudici encara tan difós en benefici de l'ensenyament clàssic; necessiten *molts* treballadors. Però els fa falta una absoluta *comprensió de llurs fins*.

La filologia com a ciència sobre l'antiguitat no té naturalment una durada eterna; la seva matèria s'acabarà exhaurint. El que no s'exhaurirà és la sempre renovada acomodació de cada època a l'antiguitat, el fet d'amidar-s'hi. Si hom assigna al filòleg la tasca d'entendre millor *la seva* època a través de l'antiguitat, llavors la seva tasca és eterna. Aquesta és l'antinòmia de la filologia: hom ha entès efectivament l'*antiguitat* sempre només *a partir del present*; ¿i ha

d'entendre ara el *present a partir de l'antiguitat*? Més exactament: a partir d'allò viscut hom s'ha explicat l'antiguitat, i a partir de l'antiguitat així obtindria hom s'ha *taxat* i avaluat allò viscut. Així doncs, la *vivència* és el pressupòsit indispensable per a un *filòleg*, o sigui: de primer ser persona, només llavors hom serà fructífer com a filòleg. D'això se segueix que homes vells siguin idonis per a fer de filòlegs si, en l'època més rica quant a experiències de llur vida, *no foren filòlegs*.

Sobretot però: només per mitjà de la coneixença del present pot hom rebre *l'impuls per l'antiguitat clàssica*. Sense aquesta coneixença, ¿d'on hauria de provenir l'impuls? Quan hom s'adona de quants filòlegs hi ha fora d'aquells qui en viuen, pot fer-se càrrec de com es troba en el fons aquest impuls per l'antiguitat, un impuls que *gairebé no existeix*, car no hi ha filòlegs desinteressats.

Cal, doncs, fixar la tasca: conquerir per a la filologia la seva global incidència educativa! *Mitjà*: limitació de l'estament dels filòlegs, dubte de si familiaritzar-hi la joventut. Crítica del filòleg. La dignitat de l'antiguitat: s'enfonsa amb vosaltres: fins a quin punt no us deveu haver enfonsat perquè ara aquesta tingui tan poc de dignitat!

Un gran avantatge per a un filòleg és que la seva ciència, a fi de poder-se assentar en la possessió de l'herència, ha treballat ja per endavant tant com ell ara pot emprendre, a saber, l'avaluació de tot el pensament hellènic. Mentre hom ha anat treballant pel seu compte i aïlladament no ha fet sinó introduir un *desconeixement* dels grecs; cal designar els *nivells d'aquest desconeixement*: sofistes del segle II, els poetes-filòlegs del Renaixement, el filòleg com a mestre dels estaments més alts (Goethe-Schiller).

Jutjar és el més difícil.

¿Com és un hom *d'allò més idoni* per a fer aquesta avaluació? No pas en tot cas quan se l'ensinistra per a filòleg com ara. Cal dir fins a quin punt els mitjans esmerçats fan impossible el darrer fi. El filòleg, doncs, *no* és en si mateix l'objectiu de la filologia.

La majoria de les persones és evident que no es tenen a si mateixes per *individus*; això ho demostra llur vida. L'exigència cristiana que *cadascú* tingui present la seva benaventurança i *tan sols* aquesta, té com a contrapartida la vida humana en general, on cadascú viu només com un punt entre punts, no tan sols com a mer resultat d'anteriors generacions, sinó vivint també només en consideració a les venidores. Només en tres formes d'existència resta la persona individu: com a filòsof, com a sant i com a artista. Observeu només com una persona científica anorrea la seva vida: ¿què té a veure l'ensenyança de les partícules gregues amb el sentit de la vida? Veiem, doncs, també aquí, quin gran nombre de persones viuen pròpiament només en tant que preparació d'una veritable persona: per exemple, els filòlegs com a preparació del filòsof que sap aprofitar llur treball de formiga per tal d'emetre un enunciat sobre el *valor de la vida*. És ben cert que, si no hi ha cap directriu, la *major* part d'aquest treball de formiga resulta simplement *insensata* i supèrflua.

A banda el gran nombre de filòlegs ineptes, hi ha, inversament, un nombre de filòlegs nats, els quals, per una o altra circumstància, es veuen impeditos de convertir-s'hi. El més important obstacle que entrebanca aquests filòlegs nats, però, és la pèssima representació de la filologia a càrrec dels filòlegs incompetents i sense vocació.

Leopardi és el modern ideal d'un filòleg, els filòlegs alemanys no saben fer res. (Caldria sobre això estudiar Voss!)¹

Penseu com altrament es procrea una ciència, i com altrament una especial aptitud en una família. Una procreació corporal, física, d'una ciència en concret és una cosa tota rara. ¿Que es faran pas fàcilment filòlegs els fills dels filòlegs? *Dubito*. No sorgeix així com així una acumulació de capacitats filològiques com, per exemple, en la família de Beethoven, de capacitats musicals. La major part comencen de bell antuvi: i per la mediació de *llibres*, no pas de viatges, etc. Sí, però, d'educació.

La majoria de les persones estan evidentment al món *per casualitat*; en elles no s'hi mostra cap necessitat de tipus superior. Duen a terme això i allò, llurs aptituds són mediocres. Que curiós! La manera com viuen demostra que no es tenen a si mateixes en res, es rebaixen tot lliurant-se a vileses (ja siguin aquestes passions mesquines o foteses professionals). En les anomenades «professions vocacionals», les que tothom ha d'escollir, hi ha implícita una commovedora modèstia per part de les persones; vénen a dir-hi: hem estat cridats a servir i a ser de profit als nostres consemblants; i igualment el veí i els seus veïns també; i així tothom ajuda els altres, ningú no té la seva professió per esguard de si mateix, sinó sempre per esguard dels altres; és com si tinguéssim una tortuga que descansa damunt una altra, i aquesta damunt una altra i així successivament. Si tothom té el seu fi en un altre, *ningú no té en si mateix cap fi d'existir*; i aquest «*existir els uns per als altres*» és la més extravagant comèdia.

La *vanitat* és la tendència involuntària a conduir-se com a individu tot i no ser-ho; és a dir: com a independent, tot i dependre. La saviesa és l'inrevés: es condueix com a dependent tot i ser independent.

Les *ombres de l'Hades* d'Homer: ¿de quina mena d'existència estan pròpiament copiades? Crec que són la descripció del *filòleg*; és millor ser jornalier que no pas un tal esblaimat record del passat.

L'actitud del filòleg envers l'antiguitat és *disculpàtoria* o bé inspirada per la intenció de constatar en l'antiguitat allò que la nostra època valora molt. El punt de partida correcte és l'oposat: a saber, el de partir de la comprensió de la moderna absurditat i guaitar enrera; moltes coses enormement escandaloses de l'antiguitat es mostren llavors com a necessitat pregona.

Cal que hom s'adoni que ens enganyem del tot *absurdament* en defensar l'antiguitat i palliar-la: és el que fem nosaltres.

És una falsa concepció la d'afirmar: sempre hi ha hagut una casta que ha administrat la formació d'un poble: per consegüent els *erudits* són necessaris. Car els erudits tenen precisament només el saber a propòsit de la formació (i encara això només en el millor dels casos). Prou també que hi haurà entre nosaltres persones més formades, però difícilment una casta; aquestes, tanmateix, poden ser *molt poques*.

1. Es refereix a Johann Heinrich Voss (1751-1826), estudiós del món clàssic i autor d'una molt celebrada versió de l'*Odissea*. (N. del t.)

Un gran valor de l'antiguitat rau en el fet que els seus *escrits* són els únics que les persones modernes encara llegeixen *exactament*.

Hipertensió de la memòria, molt corrent en els filòlegs, escassa evolució del judici.

Ocupar-se d'èpoques culturals pretèrites: ¿gratitud? Per tal d'explicar-se els estats culturals de l'avui, que hom guaiti enrera: massa panegíric envers els nostres estats segur que hom no s'hi mostra, potser però cal que ho faci, per tal de no ser *dur* contra nosaltres mateixos.

Qui no té gens de sentit pel *simbòlic*, no en té gens per l'antiguitat: frase aplicable als filòlegs desapaixonats i prosaics.

El meu objectiu és: provocar enemistat total entre la nostra actual «cultura» i l'antiguitat. Qui vulgui servir aquella, ha d'*odiar* aquesta.

El fet de pensar retrospectivament amb molta atenció mena a la coneixença que som una multiplicació de molts passats: ¿com podríem ser també el darrer fi? Però per què no? No acostumem pas però a voler ser-ho, ens tornem a posar de seguida a la fila, treballem en un raconet i esperem que no estarà del tot perdut per als venidors. Però això és veritablement el barril de les Danaïdes: no serveix de res, hem de tornar a fer-ho tot per nosaltres i només per nosaltres i, per exemple, mesurar la ciència en relació amb nosaltres tot preguntant: ¿què *ens* és la ciència? Però no: ¿què li som nosaltres a la ciència? Hom es fa veritablement la vida massa fàcil quan es pren històricament i es posa en servei. «La salvació de tu mateix és per damunt de tot», cal que es digui un hom; i no hi ha cap institució que hagi de respectar en més que la teva pròpia ànima. Ara, però, la persona arriba a conèixer-se: es troba llastimosa, es menysprea, s'alegra de trobar alguna cosa digna de respecte fora de si mateix. I així és que es malmena, tot arreglant-se en qualsevol lloc, complint severament el seu deure i purgant la seva existència. Sap que no treballa per esguard de si mateixa, voldrà ajudar els qui gosen ser per esguard de si mateixos; com Sòcrates. Com un munt de globus es gronxen la majoria de les persones en l'aire, tot buf de vent les mou. *Conseqüència: l'erudit ho ha de ser per coneixement de si mateix, o sigui, per menyspreu de si mateix, és a dir que s'ha de saber servidor d'un de més superior que ve rera d'ell. Si no és un be.*

És competència de la *persona lliure* viure per esguard de si mateixa i no dels altres. Per això els grecs consideraven deshonest el treball manual.

L'antiguitat grega com a conjunt no ha estat encara avaluada: estic convençut que si no hi hagués hagut tota aquesta glorificació tradicional al seu voltant, les persones d'avui dia la rebutjarien amb repulsió: la glorificació, doncs, no és autèntica, és de paper daurat.

El fals entusiasme per l'antiguitat en què molts filòlegs viuen. En realitat ens sobrepren quan som joves amb una munió de trivialitats, especialment creiem estar més enllà de l'ètica. I Homer i Walter Scott, qui s'enduen la glòria? Quan hom és sincer! Si l'entusiasme fos gran, difícilment cercaria hom en això la seva professió vocacional. Afirmo: no comença a traslluir fins molt *tard* el que podem tenir dels grecs: fins que no hem viscut molt, fins que no hem rumiat molt.

Hom creu que la filologia ja és a les acaballes, i jo crec que encara no ha començat.

Els més grans esdeveniments que han afectat la filologia han estat l'aparició de *Goethe*, de *Schopenhauer* i de *Wagner*: amb això hom pot dar un cop d'ull de molt abast. Cal descobrir ara el segle cinquè i sisè.

¿On es mostra la repercussió de l'antiguitat? No pas en la llengua, ni en la imitació d'alguna cosa o altra, ni tan sols en una absurditat com la que han demostrat els francesos. Els nostres museus s'omplen; sento sempre fàstic quan veig pures figures nues d'estil grec: davant aquest irreflexiu filisteisme que vol empassar-s'ho tot.

Il faut dire la vérité et s'immoler
(VOLTAIRE)

Suposem que hi hagués esperits lliures i superiors que estiguessin insatsifets amb l'educació que ara està en voga, i que l'emmenessin davant llur tribunal: ¿com els enraonaria l'acusada? Sobretot així: «A banda que tingueu o no dret d'acusar, no em feu en tot cas a mi responsable, sinó als meus educadors; aquests tenen el deure de defensar-me i jo tinc el dret de callar: no sóc altra cosa sinó llur producte.» Llavors hom hi emmenaria els educadors: i entre ells hi hauria tot un estament a esguardar, el dels *filòlegs*. Aquest estament consta, de primer, d'aquella mena de persones que se serveixen de llur coneixença de l'antiguitat grega i llatina per tal d'educar amb ella jovent de tretze fins a vint anys, i, a continuació, d'aquella mena que tenen la missió d'estar-ne sempre formant mestres, és a dir, de ser ensenyants dels ensenyants; els filòlegs de la primera espècie són professors als Instituts, els de la segona ho són a les Universitats. Als primers hom els confia jovent escollit, en què ja d'antuvi s'han fet manifestes unes aptituds i una grandesa d'ànim i en què llurs pares poden esmerçar sobradament temps i diners; si hom els en confia també d'altres que no s'adiuen amb aquestes tres condicions, està en les mans dels professors de refusar-los. La segona espècie, integrada pels filòlegs de la Universitat, acull els nois que se senten cridats a la més alta i exigent professió, la de mestres i educadors del gènere humà; també aquí està en llur mà de foragitar-ne els intrusos. Si l'educació d'una època determinada és objecte de condemna, els filòlegs hi són greument atacats: o bé en la insània de llur judici volen aquella mala educació perquè la tenen per una cosa bona, o bé no la volen però són massa febles per a instaurar la bona, que coneixen. O sigui que llur culpabilitat radica en la deficiència de llur enteniment o en la impotència de llur voluntat. En el primer cas dirien que no en saben més, en el segon que no poden fer-hi més. Però com que els filòlegs eduquen preferentment amb ajuda de l'antiguitat grega i llatina, podria manifestar-se en el primer cas la suposada deficiència de llur enteniment en el fet que *no entenen* l'antiguitat; però també en el fet que, atès que l'antiguitat com a presumpte mitjà més important d'educació no serveix gens per educar o ja no serveix més, l'encabeixen a tort dins el present. Si hom els fa retret, per contra, de la impotència de llur voluntat, tindrien certament perfecte dret a atribuir a l'antiguitat aquella significació i força educatives, però també a considerar-se instruments inadequats per tal que l'antiguitat pogués manifestar aquesta força, és a dir: foren injustament professors i viurien en una posició falsa: ¿però com hi havien pervin-

gut? A través d'un engany sobre si mateixos i sobre llur destí. És a dir, per tal d'adjudicar als filòlegs llur part en la mala educació actual, hom podria resumir les diferents possibilitats de llur culpabilitat i innocència en la frase següent: *Tres coses cal que entengui el filòleg si vol demostrar la seva innocència: l'antiguitat, el present, a si mateix; la seva culpabilitat radica en el fet que o bé no entén l'antiguitat, o el present o a si mateix.*

FRIEDRICH NIETZSCHE
traducció de Josep Murgades